

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ სისხლის სამართლის საქმეზე გააკეთა მნიშვნელოვანი განმარტება, რომლითაც შეცვალა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის – დიდი ოდენობით ჩადენილი თაღლითობის კვალიფიკაციის თაობაზე მანამდე არსებული სასამართლო პრაქტიკა (საქმე №236აპ-12).

სასამართლო გამოძიებით დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზე პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოების განაჩენებით რ.კ.–სა და სხვებს, რომლებიც მოქმედებდნენ მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით, მსჯავრი დაედოთ წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ და დიდი ოდენობით სხვისი ნივთის მოტყუებით დაუფლების გამო, რაც გამოიხატა შემდეგში:

რ.კ.–მ და სხვებმა, მოქალაქეებისაგან მათი კუთვნილი თანხების გამოტყუებისა და მისაკუთრების მიზნით, დააფუძნეს არასამეწარმეო იურიდიული პირი, რომლის თავმჯდომარედ დაინიშნა რ.კ. ეს პირი და მისი სხვა თანამზრახველები აღნიშნულ ორგანიზაციაში მოტყუებით აწევრებდნენ მოქალაქეებს, რომლებსაც არწმუნებდნენ, რომ თითქოს ამ ორგანიზაციას ამერიკის შეერთებულ შტატებში რეგისტრირებული „პრეზიდენტ კენედის ფონდიდან“ გამოეყოფოდა სოციალური გრანტი და ყოველთვიურად საწევროს სახით მათ მიერ დაწესებული 3 ლარის გადახდის შემთხვევაში თითოეული გაწევრებული მოქალაქე სანაცვლოდ ყოველ თვეში მიიღებდა 30 აშშ დოლარის ეკვივალენტ ლარს, ხოლო უმუშევარი მოქალაქე – ასევე ყოველთვიურად მიიღებდა დახმარებას 120 ლარის ოდენობით 1 წლის განმავლობაში, რაც სინამდვილეს საერთოდ არ შეესაბამებოდა. ამ გზით 2010 წლის ნოემბრიდან 2011 წლის 16 თებერვლამდე რ.კ.–მ და მისმა თანამზრახველებმა მოახერხეს მათ მიერ დაფუძნებულ ორგანიზაციაში 11686 მოქალაქის გაწევრება, რომლებსაც საერთო ჯამში გამოსტყუეს და მართლსაწინააღმდეგოდ მისაკუთრეს 36060 ლარი. აღნიშნული თანხის საერთო მოცულობიდან გამომდინარე, როგორც აღინიშნა, პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოებმა მსჯავრდებულ რ.კ.სა და სხვათა მიმართ ბრალად შერაცხული ქმედება, სხვა მაკვალიფიცირებელ ნიშანთან ერთად, დააკვალიფიცირეს აგრეთვე როგორც თაღლითობა, ჩადენილი დიდი ოდენობით, დანაშაული, გათვალისწინებული საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 180–ე მუხლის მე–2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტითა და იმავე მუხლის მე–3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით. აღმოჩნდა, რომ ასეთი კვალიფიკაცია ეწინააღმდეგებოდა დიდი ოდენობის ნიშნით თაღლითობის კვალიფიკაციის თაობაზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ დამკვიდრებულ სასამართლო პრაქტიკას, რომლის თანახმად: იმ შემთხვევაში, როდესაც პირმა თავიდანვე მიღებული ერთიანი განზრახვისა და საერთო გადაწყვეტილების საფუძველზე ჩაიდინა თაღლითობა ორი ან მეტი დაზარალებულის მიმართ, როგორც ერთჯერადი მოქმედება, ანდა – რამდენიმე, მაგრამ სისხლისსამართლებრივი მნიშვნელობით იგივეობრივი ხასიათის მოქმედება ერთიანი განგრძობადი დანაშაულის სახით, თაღლითობის კვალიფიკაცია დიდი ოდენობით ჩადენილად დაიშვებოდა მხოლოდ მაშინ, თუ ასეთ ზომას აღწევდა

ცალკე აღებული ერთი დაზარალებულისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა და არა ერთზე მეტი ან ყველა დაზარალებულისათვის მიყენებული ერთობლივი ზიანის საერთო ჯამი (სანიმუშოდ შეიძლება აღინიშნოს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2008 წლის 11 თებერვლის განჩინება №1078აპ მსჯავრდებულ დ.ვ.-ს საქმეზე, იხ:კრებულში – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმეებზე, კერძო ნაწილი, №12, 2008, გვ.გვ. 46–49; აგრეთვე მისამართზე: www.supremecourt.ge), ვინაიდან საკასაციო პალატას მიაჩნდა, რომ განხილულ შემთხვევაში თაღლითობის ქმედება უშუალოდ ხელყოფს არა გარკვეული რაოდენობის ადამიანების ერთობლივ, კოლექტიურ ინტერესს, თუნდაც ერთი ქმედებით დაზარალებულთა საერთო რიცხვი ძალზე დიდიც იყოს, არამედ ყოველი ცალკე აღებული დაზარალებულის კანონით დაცულ ინდივიდუალურ ინტერესსა და საკუთრების უფლებას, რომლის დაცვისკენაცაა მიმართული საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი. ეს განსაკუთრებით ითქმის ისეთ შემთხვევაზე, როდესაც თაღლითის ერთიანი განზრახვითა და მიზნით განხორციელებული ქმედებით მრავალრიცხოვან დაზარალებულთა კრებადობა სრულიად შემთხვევით ხასიათს ატარებს და მათ შორის არ არსებობს რაიმე მყარი, გამაერთიანებელი სოციალური ურთიერთობა.

დღეისათვის მოცემული საკითხისადმი ასეთი მიდგომა და პრობლემის ამგვარი გადაწყვეტა ვერ ჩაითვლება სრულყოფილად, რადგან მან იმ ვითარებაში, როდესაც დანაშაულის ჩადენის სულ უფრო დახვეწილი და ქმედითი საშუალებები ჩნდება ერთიანი ქმედებით დიდი მასშტაბის მქონე ზიანის გამოწვევის შესაძლებლობათა გაფართოების თვალსაზრისით, შესაძლებელია, პოტენციურ დამნაშავეს უბიძგოს დანაშაულის ჩასადენად გამოიყენოს ისეთი ხერხები, რომელთა მეშვეობითაც, ერთი მხრივ, მრავალი ადამიანის ინტერესების ხელყოფის გზით, მიიღოს დიდი შემოსავალი, ხოლო მეორე მხრივ კი – თავი დააღწიოს მკაცრ პასუხისმგებლობას მძიმე და საშიში დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაშიც კი. ამ ვითარებამ შესაძლოა, წარმოშვას აშკარა უსამართლობა და გაუმართლებელი დისპროპორცია ფაქტობრივად ერთი და იმავე სიმძიმის ქმედებათა დასჯადობაში. მაგალითად, თუკი ერთმა დამნაშავემ თაღლითობით მოახერხა ისეთ დაზარალებულთა მრავალრიცხოვანი კრებულის მოტყუება, რომელიც ერთი იურიდიული პირის სახით იყო წარმოდგენილი და ხსენებული ქმედება სწორედ ამ იურიდიული პირის მიმართ იყო ჩადენილი, რომლის ზარალმა დიდ ოდენობას მიაღწია, იგი დაისჯება მძიმე დანაშაულის ჩადენისათვის, ხოლო სხვა დამნაშავე, რომელმაც ერთი ქმედებით შესაძლოა, ბევრად უფრო მეტი რაოდენობის, ხელმოკლე და სოციალურად შეჭირვებული ადამიანი მოატყუა და ზარალმა დიდი ოდენობა მხოლოდ ცალკეული დაზარალებულისათვის ერთობლივად მიყენებული მცირე ან მნიშვნელოვანი ზიანის საერთო მოცულობით შეადგინა, დაისჯება ნაკლებად მძიმე დანაშაულისათვის. უფრო მეტიც, შესაძლებელია ეს უკანასკნელი უფრო მსუბუქად დაისაჯოს იმ პირთან შედარებითაც კი, რომელმაც ეკონომიკურად და ფინანსურად ფრიად შეძლებულ და მდიდარ ადამიანს თაღლითურად გამოსტყუა თუნდაც 151 ლარი, ანდა იმავე ღირებულების ნივთი და ამ ოდენობის თანხით აზარალა, ეს მაშინ,

როდესაც სრულიად აშკარაა ჩადენილი ქმედებების სიმძიმესა და თვით დამნაშავე პიროვნებათა საშიშროებას შორის არსებული სერიოზული განსხვავება.

გარდა ამისა, დიდ პალატას მიაჩნია: როდესაც კანონმდებელი საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა ცნებების განმარტებისას შესაბამისი სისხლის-სამართლებრივი ნორმებით გათვალისწინებულ ძირითად შემადგენლობებში უთითებს სხვისი ნივთის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლებისა თუ მისაკუთრების მიზანზე, ძალიან მაღალი ალბათობითაა სავარაუდო, რომ ამ შემთხვევაში იგი ქმედების კვალიფიკაციისათვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას არ ანიჭებს იმ გარემოებას – ეს სხვისი ნივთი ერთ ადამიანს ეკუთვნის, თუ ორს ან მეტს. აქ მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ნივთზე (ფულზე, ქონებაზე), რომელსაც ეუფლება და ისაკუთრებს დამნაშავე, ამ უკანასკნელს არავითარი უფლება არ გააჩნია. ამიტომ განხილულ შემთხვევაში ერთიანი განზრახვითა და მიზნით ჩადენილი ქმედების დიდი ოდენობით კვალიფიკაციისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს დაუფლებული და მისაკუთრებული, თუ საამისოდ გამიზნული ნივთის (ფულის, ქონების) საერთო ღირებულებას და არა უშუალოდ ცალკეული, კონკრეტული დაზარალებულისათვის მიყენებული ზიანის მოცულობას. აქვე დიდი პალატა ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ასეთი კვალიფიკაცია დიდი ოდენობის ნიშნით შეეხება არა მხოლოდ თაღლითობას, არამედ საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ სხვა დანაშაულებსაც, როგორიცაა ქურდობა, ძარცვა და სხვა, ხოლო დიდი ოდენობის ნიშნით კვალიფიკაცია, სრულიად ცხადია, რომ არ დაიშვება ისეთ შემთხვევებში, როდესაც სახეზეა ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი, მრავალი იგივეობრივი ან ერთგვაროვანი დანაშაულის აქტი, ჩადენილი ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში ჩამოყალიბებული განზრახვისა და მიზნის საფუძველზე, რაც ვერ იქნება მიჩნეული ერთიან განგრძობად დანაშაულად და რეალურად გვევლინება როგორც დანაშაულთა რეალური ერთობლიობა, რადგან სამართლებრივად შეუძლებელია იგივეობრივ დანაშაულთა იდეალური ერთობლიობის არსებობა, გამომდინარე საქართველოს სსკ-ის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილის შინაარსიდან.

ამრიგად, აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ უფრო მართებულად მიიჩნია ზემოთ განხილულ, პრობლემურ სისხლისსამართლებრივ საკითხზე ქვემდგომი სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, რის გამოც ამ უკანასკნელის შესაბამისად შეცვალა იმავე საკითხზე წინათ არსებული სასამართლო პრაქტიკა და მის ნაცვლად დაამკვიდრა ახალი სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც ქმნის მსგავსი საკითხების უფრო დასაბუთებული და სამართლიანი გადაწყვეტის შესაძლებლობას.

№236აპ-12
კ-ე რ, 236აპ-12

ქ. თბილისი
22 ნოემბერი, 2012 წელი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ

კონსტანტინე კუბლაშვილის თავმჯდომარეობითა და

ზაზა მეიშვილის,

ვასილ როინიშვილის,

მიხეილ ჩინჩალაძის,

დავით სულაქველიძის (მომხსენებელი),

პაატა სილაგაძის,

მაია ოშხარელის,

გიორგი შავლიაშვილის,

ლევან მურუსიძის შემადგენლობით

ზეპირი მოსმენის გარეშე განიხილა მსჯავრდებულ რ. კ-ს საკასაციო საჩივარი თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2012 წლის 7 მაისის განაჩენზე.

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი :

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 4 ნოემბრის განაჩენით რ. კ-ე, – ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტითა და იმავე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ქმედების ჩადენაში, რისთვისაც მას სასჯელად განესაზღვრა 7 (შვიდი) წლით თავისუფლების აღკვეთა, ხოლო დამატებით სასჯელად – ჯარიმა 10 000 (ათი ათასი) ლარის ოდენობით.

იმავე განაჩენით შ. ს-ა, –ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტითა და იმავე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ქმედების ჩადენაში, რისთვისაც მას სასჯელად

განესაზღვრა 7(შვიდი) წლითა და 6 (ექვსი) თვით თავისუფლების აღკვეთა, ხოლო დამატებით სასჯელად – ჯარიმა 20 000 (ოცი ათასი) ლარის ოდენობით.

მსჯავრდებულებს სასჯელის მოხდა დაეწყოთ 2011 წლის 16 თებერვლიდან.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ რ. კ-ე და შ. ს-ა წინასწარი შეთანხმებით, ჯგუფურად, თაღლითურად დაეუფლნენ დიდი ოდენობით სხვის ნივთს, რაც კონკრეტულად გამოიხატა შემდეგში:

რ. კ-ემ და შ. ს-ამ განიზრახეს, მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით, მოტყუებით დაუფლებოდნენ საქართველოში მცხოვრები მოქალაქეების კუთვნილ თანხებს და ამ მიზნით ქ. თბილისის საგადასახადო ინსპექციაში დაარეგისტრირეს არასამეწარმეო იურიდიული პირი – „ადამიანის უფლებათა დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის არასამთავრობო დემოკრატიული კავშირი“, რომლის თავმჯდომარედ დაინიშნა რ. კ-ე, ხოლო მოადგილედ – შ. ს-ა. დანაშაულებრივი მიზნის მისაღწევად რ. კ-ესა და შ. ს-ას უნდა მოეზიდათ მოქალაქეები, რომლებსაც დაარწმუნებდნენ, რომ მათ ამერიკის შეერთებულ შტატებში რეგისტრირებული „პრეზიდენტ კენედის ფონდიდან“ გამოეყოფოდათ სოციალური გრანტი და საწევროს სახით დაწესებული ყოველთვიური 3 ლარის გადახდის სანაცვლოდ თითოეული გაწევრებული მოქალაქე ყოველთვიურად მიიღებდა 30 აშშ დოლარის ეკვივალენტ ლარს, ხოლო უმუშევარი მოქალაქე – ასევე ყოველთვიურად 120 ლარის ოდენობით დახმარებას 1 წლის განმავლობაში.

გეგმის განსახორციელებლად რ. კ-ე და შ. ს-ია დაუკავშირდნენ საქართველოს პენსიონერთა და ხანდაზმულთა ასოციაცია „ბ-ს“ თავმჯდომარე ე. კ-ს, რომელთანაც 2010 წლის 27 ოქტომბერს ფორმალურად გააფორმეს მემორანდუმი ურთიერთთანამშრომლობის შესახებ, რეალურად კი ე. კ-ს უნდა უზრუნველყო მოქალაქეთა მოზიდვა, მათი გაწევრება კავშირში და საწევროს სახით გადახდილი თანხის შეგროვება, რასაც შემდეგ დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრები გაინაწილებდნენ.

ე. კ-ი პროექტით დაინტერესებულ პირებს არწმუნებდა მატერიალური დახმარების სამომავლოდ მიღების გარდაუვალობაში, ავსებინებდა ანკეტებს და თითოეული წევრისაგან იღებდა 3 ლარს. ამ გზით მან მოიზიდა 11 053 მოქალაქე, რომელთა ნდობის ბოროტად გამოყენებით ჯგუფის წევრები დაეუფლნენ 33 161 ლარს.

თაღლითური სქემის მასშტაბის განვრცობისა და დამატებითი მატერიალური სარგებლის მისაღებად რ. კ-ე და შ. ს-ა 2010 წლის ნოემბერში დაუკავშირდნენ ხ-ი მცხოვრებ ზ. ხ-ს და შესთავაზეს კავშირის რეგიონული ოფისის გახსნა. იგი ამავედროულად დაარწმუნეს, მოეზიდა ხ-ს რაიონში მცხოვრები პენსიონერი და უმუშევარი მოქალაქეები, რომლებიც საჭიროებდნენ მატერიალურ დახმარებას და გრანტის მიღების სანაცვლოდ, 3 ლარის გადახდის პირობით, გაეწევრებინა კავშირში. აღნიშნული საქმიანობის სანაცვლოდ ზ. ხ-ს დაჰპირდნენ 400 ლარის ოდენობით ხელფასის დანიშვნას.

2011 წლის 15 თებერვალს ზ. ხ-მა 633 მოქალაქის მიერ გადახდილი 1899 ლარი, შ. ს-ას მითითებით, გადარიცხა კავშირის საბანკო ანგარიშზე, ხოლო 1000 ლარი, რ. კ-ს მითითებით, გამოიყენა საოფისე ხარჯებისათვის.

მთლიანობაში – 2010 წლის ნოემბრიდან 2011 წლის 16 თებერვლამდე რ. კ-მ და შ. ს-მ მართლსაწინააღმდეგოდ მიისაკუთრეს საქართველოში მცხოვრები მოქალაქეების კუთვნილი 36 060 ლარი.

განაჩენი სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მსჯავრდებულებმა – რ. კ-მ, შ. ს-ამ და მოითხოვეს გამართლება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2012 წლის 6 აპრილის განაჩენით დამტკიცდა საპროცესო შეთანხმება პროკურორსა და მსჯავრდებულ შ. ს-ას შორის, რომლის შესაბამისად, შ. ს-ას საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ და მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტებით სასჯელად განესაზღვრა 7 (შვიდი) წლითა და 6 (ექვსი) თვით თავისუფლების აღკვეთა. ამ სასჯელიდან მსჯავრდებულმა 3 (სამი) წელი და 6 (ექვსი) თვე უნდა მოიხადოს სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში, ხოლო 4 (ოთხი) წელი ჩაეთვალი პირობით, 5 (ხუთი) წლის გამოსაცდელი ვადით. შ. ს-ას დამატებით სასჯელად განესაზღვრა ჯარიმა – 5 ათასი ლარი.

ამავე სასამართლოს 2012 წლის 7 მაისის განაჩენით მსჯავრდებულ რ. კ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა და მის მიმართ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად.

სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი საკასაციო წესით გაასაჩივრა მსჯავრდებულმა რ. კ-ემ. იგი საჩივარში აღნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლოს განაჩენი უკანონო და დაუსაბუთებელია, რადგან ცალკეულ მოწმეთა ჩვენებებით მას არ დაუდასტურდა წარდგენილი ბრალდება, ხოლო სხვა მოწმეების ჩვენებებით დადგინდა მისი უდანაშაულობა; ამავე ჩვენებებით მის მიერ დაფუძნებულ კავშირში გაწევრებული ადამიანებისათვის მატერიალური დახმარების გაწევა მარტში უნდა დაწყებულიყო, ხოლო რ. კ-მ და შ. ს. დააკავეს 16 თებერვალს, რითიც გრანტის მოპოვებაში მათ სახელმწიფომ შეუშალა ხელი.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორი მიუთითებს, რომ საქმეში არსებული მასალებით, კერძოდ, მოწმეთა, დაზარალებულთა და ბრალდებულთა ჩვენებებით იგი უდანაშაულოა, რის გამოც მოითხოვს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2012 წლის 7 მაისის განაჩენის გაუქმებასა და მის გამართლებას.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

დიდმა პალატამ შეისწავლა სისხლის სამართლის საქმის მასალები მსჯავრდებულ რ. კ-ის მიმართ, შეამოწმა გასაჩივრებული განაჩენის კანონიერება და დაცვის მხარის მიერ შეტანილი საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობა, რის შედეგადაც მიიჩნია, რომ კასატორის მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო გასაჩივრებული განაჩენი უნდა დარჩეს უცვლელად შემდეგ გარემოებათა გამო:

დაცვის მხარე საკასაციო საჩივრით ითხოვს მსჯავრდებულ რ. კ-ის გამართლებას მისთვის შერაცხულ ბრალდებაში. ამ მიზნით იგი უთითებს ცალკეული მოწმის – მ. ა-ის, ჯ. ლ-ს, რ. დ-ს, ი. მ-ს, მ. მ-ის, რ. დ-ის, გ. ს-ის, რ. მ-სა და სხვათა ჩვენებებზე და ახდენს ამ ჩვენებათა შინაარსის თავისებურ ინტერპრეტაციას, რითაც ცდილობს დაასაბუთოს, რომ თითქოს რ. კ-ე, რომელიც იყო არასამეწარმეო იურიდიული პირის – „ადამიანის უფლებათა დაცვის და სოციალური უზრუნველყოფის არასამთავრობო დემოკრატიული კავშირის“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი და თავმჯდომარე, არ მონაწილეობდა აღნიშნული ორგანიზაციის სახელით წინასწარი შეთანხმებით მოქმედი ჯგუფის მიერ განხორციელებულ დანაშაულებრივ ქმედებებში, რომლებმაც გარკვეული ოდენობის თანხა გამოსტყუეს ათასობით ადამიანს – პენსიონერებს, სტუდენტებს, უმუშევრებს, სოციალურად დაუცველებს და სხვა მსგავს კატეგორიას მიკუთვნებულ პირებს. დაცვის მხარის მტკიცებით, რ. კ-მ არ იცოდა, რა ხდებოდა მის ქვემდებარე ორგანიზაციაში, კავშირში გაწევრებული ადამიანებისგან საწევრო თანხები იკრიბებოდა მისგან დამოუკიდებლად, ხოლო აკრებილი თანხები სად მიდიოდა და რაზე იხარჯებოდა, ამის თაობაზე ის ინფორმაციას არ ფლობდა, რის გამოც არ დასტურდება მისი ბრალეულობა მომხდარ დანაშაულში.

დიდი პალატა ვერ გაიზიარებს დაცვის მხარის ამგვარ პოზიციას, რადგან იგი არ გამომდინარეობს საქმეში არსებული მტკიცებულებებიდან. პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს, რომ საკასაციო საჩივარში მითითებულ მოწმეთა ჩვენებები წარმოდგენილია ცალმხრივად, კერძოდ, მოტანილია ამ ჩვენებათა ცალკეული ნაწილები მთლიანი კონტექსტისაგან მოწყვეტილად, რაც არ იძლევა რეალურად არსებულ ფაქტობრივ გარემოებებზე ობიექტური და სრული წარმოდგენის შექმნის საშუალებას, გასაჩივრებულ განაჩენში კი იგივე ჩვენებები მოცემულია უფრო სრულად და ობიექტურად, რაც სავსებით სარწმუნოს ხდის მსჯავრდებულ რ. კ-ის მონაწილეობას ინკრიმინირებულ ქმედებებში.

მაგრამ, გარდა აღნიშნული ჩვენებებისა, საქმეში ფიგურირებს ასევე სხვა ჩვენებებიც, რომლებიც კიდევ უფრო მკაფიოდ წარმოაჩენენ რ. კ-ს როლს ერთობლივ დანაშაულში. დიდ პალატას მხედველობაში აქვს მოწმეების – ზ. ხ-ის, რ. ქ-სა და ი. ს-ის, დაზარალებულ მ. ზ-სა და სხვათა ჩვენებები, რომელთა მიხედვით, მსჯავრდებულ რ. კ-ე საქმის კურსში იყო ყოველივე იმის თაობაზე, რაც ზემოაღნიშნულ ორგანიზაციაში ხდებოდა. უფრო მეტიც, პირველი ინსტანციის სასამართლოსათვის ბრალდებულების მიერ მიცემულ ჩვენებებში, მათ შორის თვით რ. კ-ს ჩვენებიდანაც კი იკვეთება მისი უდავო კავშირი ჯგუფურად ჩადენილ დანაშაულთან. აღნიშნულზე მეტყველებს ის გარემოება, რომ რ. კ-ე ხელს უწყობდა თანამზრახველებს (შ. ს-ა და სხვ.) მათ მიერ დასახული დანაშაულებრივი მიზნის მიღწევაში როგორც აქტიური მოქმედებით (ორგანიზაციის დაფუძნების, მასში ადამიანების მოსაზიდად და გასაწევრებლად შესაბამისი საქმიანობის განხორციელების, ამ ადამიანთა დარწმუნების სახით), ისე დანაშაულებრივი უმოქმედობით მაშინ, როცა მას, როგორც ორგანიზაციის ხელმძღვანელს, სამართლებრივად ევალებოდა, აღეკვეთა სოციალურად შეჭირვებული ადამიანების

მასობრივად მოტყუება. რ. კ-სა და სხვა თანამზრახველების დანაშაულებრივ მისწრაფებებს ადასტურებს ის გარემოებაც, რომ მათ დაზარალებულებს დაპირებული თანხების მიღების ვადად ჯერ დაუთქვეს 2010 წლის დეკემბერი, შემდეგ – 2011 წლის თებერვალი, შემდეგ – იმავე წლის მარტი და ა.შ., ამ გზით ისინი ცდილობდნენ მათ მიერ მოტყუებული ადამიანების შეჩერებას, რომლებიც უკვე დაჟინებით ითხოვდნენ თავისას, და ასეთ ვითარებაში კვლავ აგრძელებდნენ ახალი ადამიანების გაწევრებას ორგანიზაციაში და მათგან საწევრო თანხების მიღებას. ამასთან, საყურადღებოა ის გარემოებაც, რომ მას შემდეგაც კი, რაც სრულიად აშკარა გახდა მათი წამოწყების უპერსპექტივობა უცხოეთიდან გრანტების მოზიდვასთან დაკავშირებით, მათ არც უფიქრიათ, დაზარალებული ადამიანებისათვის დაებრუნებინათ მათგან აკრებილი თანხები, რომელთა საერთო რაოდენობამ ჯამში შეადგინა 36 000 ლარზე მეტი, ხოლო მოტყუებულ დაზარალებულთა რაოდენობამ 11 686 ადამიანს მიაღწია. ეს გარემოება კიდევ ერთხელ ადასტურებს მათ ქმედებაში დანაშაულებრივი განზრახვისა და მიზნის არსებობას.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, დიდი პალატა დადგენილად მიიჩნევს, რომ მსჯავრდებულ რ. კ-ს გასაჩივრებული განაჩენით სწორად შეერაცხა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტითა და იმავე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ქმედება, ე.ი. თაღლითობა, ჩადენილი წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ და დიდი ოდენობით. ამასთან ერთად, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატა აღნიშნავს: საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლის შენიშვნის პირველი პუნქტის თანახმად, ამ კოდექსის XXV თავით გათვალისწინებული, საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ ისეთ დანაშაულთა ქმედების შემადგენლობებში, როგორიცაა ქურდობა, მარცვა, ყაჩაღობა, თაღლითობა, გამოძალვა, მითვისება და გაფლანგვა, ქონებრივი დაზიანება მოტყუებით და წინასწარი შეცნობით დანაშაულებრივი გზით მოპოვებული ქონების შეძენა ან გასაღება, ერთ-ერთ მაკვალიფიცირებელ ნიშანს წარმოადგენს მათი ჩადენა დიდი ოდენობით (მხედველობაშია საქართველოს სსკ-ის: 177-ე და 178-ე მუხლების მე-4 ნაწილების „ბ“ ქვეპუნქტები, 179-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტი, 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი, 181-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტი, 182-ე მუხლისა და 185-ე მუხლის მე-3 ნაწილების „ბ“ ქვეპუნქტები, 186-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტი) ანუ როდესაც ნივთის (დანაშაულის საგნის) ღირებულება აღემატება 10 000 ლარს. მათ შორის ისეთი დანაშაულის ჩადენას როგორიცაა თაღლითობა, ახასიათებს გარკვეული, სხვებისგან განსხვავებული სპეციფიკა, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ როგორც ბოლო პერიოდის სასამართლო პრაქტიკა მოწმობს, მისი ჩადენისას შესაძლებელია, ერთბაშად მოტყუებული და დაზარალებული აღმოჩნდეს არა მხოლოდ ერთი ადამიანი, ანდა ათობით ადამიანი, არამედ ასეულობითა და ათასობით ადამიანიც კი, რა დროსაც დამნაშავისა თუ დამნაშავეთა ასეთი ქმედება შეიძლება განხორციელდეს ერთიანი განზრახვითა და მიზანდასახულობით, ესე იგი როდესაც აღნიშნული განზრახვა და დასახული მიზანი თავიდანვე მოიცავდა ყველა ცალკეული დაზარალებულისათვის მოსალოდნელი

ზიანის მოცულობას, მისი ღირებულების ოდენობიდან გამომდინარე. მსგავსი შემთხვევის მიმართ სწორი სისხლისსამართლებრივი კვალიფიკაციის დადგენა პრობლემური ხდება სწორედ ქმედებით გამოწვეული ზიანის ოდენობის განსაზღვრის თვალსაზრისით. ამ საკითხის გადაწყვეტა კი, თავის მხრივ, დამოკიდებულია იმაზე, თუ რას მიიღებს სასამართლო ზიანის ოდენობის განსაზღვრელ კრიტერიუმად, კერძოდ, ცალკე აღებული, ერთი დაზარალებულისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობას, თუ იმ ზიანის მთლიან მოცულობას, რაც ერთობლივად მიადგა ყველა დაზარალებულს.

დიდი პალატა განმარტავს, რომ პრაქტიკაში შეიძლება შეგვხვდეს განსახილველი შემთხვევის ერთმანეთისაგან სრულიად განსხვავებული ვარიანტები: პირველი ისეთი შემთხვევაა, როდესაც დამნაშავეს თავიდანვე აქვს გათვალისწინებული, რომ მისი ქმედების შედეგად მრავალი დაზარალებულიდან ცალკეულ მათგანს ან ერთ-ერთს მაინც მიადგება დიდი ოდენობის ზიანი და, მაშასადამე, ყველა დაზარალებულისათვის მიყენებული ერთობლივი ზიანიც იქნება დიდი ოდენობის; მეორეა ისეთი შემთხვევა, როდესაც დამნაშავე თავიდანვე ითვალისწინებდა, რომ მისი ქმედებით მრავალი დაზარალებულიდან ცალკე აღებულ არც ერთ დაზარალებულს არ მიადგებოდა დიდი ოდენობის ზიანი და ასეთი მოცულობის იქნებოდა მხოლოდ მთლიანობაში – ყველა დაზარალებულისათვის ერთობლივად მიყენებული ზიანი, რაც რეალურადაც ამგვარად განხორციელდა; მესამე შემთხვევაში კი შესაძლებელია, რომ არც ცალკე აღებული ერთი დაზარალებულისა და არც მრავალი დაზარალებულისათვის ერთობლივად მიყენებული ზიანის მოცულობა არ აღწევდეს დიდ ოდენობას. დასახელებულთაგან პირველი და მესამე შემთხვევების კვალიფიკაცია, დანაშაულით მიყენებული ზიანის ოდენობის თვალსაზრისით, პრობლემას არ წარმოადგენს.

რაც შეეხება მეორე შემთხვევას, მის მიმართ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ წინათ დამკვიდრებული პრაქტიკა მდგომარეობდა იმაში, რომ ერთიანი განზრახვითა და ერთიანი მიზნით მრავალი დაზარალებულის მიმართ დამნაშავეს მიერ განხორციელებული თაღლითობის ისეთი ნიშნით კვალიფიკაცია, როგორცაა მისი ჩადენა დიდი ოდენობით, შესაძლებელი იყო მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც დიდი ოდენობის ზიანი თუნდაც ერთი დაზარალებულისათვის მაინც იყო მიყენებული. შესაბამისად, მიყენებული ზიანის დიდ ოდენობად შეფასება არ დაიშვებოდა მრავალი დაზარალებულისათვის ერთობლივად მიყენებული ზიანის საერთო მოცულობის მიხედვით (სანიმუშოდ შეიძლება აღინიშნოს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2008 წლის 11 თებერვლის განჩინება №.. აპ მსჯავრდებულ დ.ვ.-ს საქმეზე, იხ: კრებულში – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმეებზე, კერძო ნაწილი, №..., 2008, გვ.გვ. .; აგრეთვე მისამართზე: ...), ვინაიდან საკასაციო პალატა თვლიდა, რომ განხილულ შემთხვევაში თაღლითობის ქმედება უშუალოდ ხელყოფს არა გარკვეული რაოდენობის ადამიანების ერთობლივ, კოლექტიურ ინტერესს, თუნდაც ერთი ქმედებით დაზარალებულთა საერთო რიცხვი ძალზე დიდ იყოს, არამედ

ყოველი ცალკე აღებული დაზარალებულის კანონით დაცულ ინდივიდუალურ ინტერესსა და საკუთრების უფლებას, რომლის დაცვისკენაცაა მიმართული საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი. ეს განსაკუთრებით ითქმის ისეთ შემთხვევაზე, როდესაც თაღლითის ერთიანი განზრახვითა და მიზნით განხორციელებული ქმედებით მრავალრიცხოვან დაზარალებულთა კრებადობა სრულიად შემთხვევით ხასიათს ატარებს და მათ შორის არ არსებობს რაიმე მყარი, გამაერთიანებელი სოციალური ურთიერთობა.

დღეისათვის მოცემული საკითხისადმი ასეთი მიდგომა და პრობლემის ამგვარი გადაწყვეტა ვერ ჩაითვლება სრულყოფილად, რადგან მან იმ ვითარებაში, როდესაც დანაშაულის ჩადენის სულ უფრო დახვეწილი და ქმედითი საშუალებები ჩნდება ერთიანი ქმედებით დიდი მასშტაბის მქონე ზიანის გამოწვევის შესაძლებლობათა გაფართოების თვალსაზრისით, შესაძლებელია პოტენციურ დამნაშავეს უბიძგოს დანაშაულის ჩასადენად ისეთი ხერხების გამოსაყენებლად, რომლის მეშვეობითაც, ერთი მხრივ, მრავალი ადამიანის ინტერესების ხელყოფის გზით, მან მიიღოს დიდი შემოსავალი, ხოლო, მეორე მხრივ კი – თავი დააღწიოს მკაცრ პასუხისმგებლობას მძიმე და საშიში დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაშიც კი. ამ ვითარებამ შესაძლოა, წარმოშვას აშკარა უსამართლობა და გაუმართლებელი დისპროპორცია ფაქტობრივად ერთი და იმავე სიმძიმის ქმედებათა დასჯადობაში. მაგალითად, თუკი ერთმა დამნაშავემ თაღლითობით მოახერხა ისეთ დაზარალებულთა მრავალრიცხოვანი კრებულის მოტყუება, რომელიც ერთი იურიდიული პირის სახით იყო წარმოდგენილი და ხსენებული ქმედება სწორედ ამ იურიდიული პირის მიმართ იყო ჩადენილი, რომლის ზარალმა დიდ ოდენობას მიაღწია, იგი დაისჯება მძიმე დანაშაულის ჩადენისათვის, ხოლო სხვა დამნაშავე, რომელმაც ერთი ქმედებით შესაძლოა ბევრად უფრო მეტი რაოდენობის, ხელმოკლე და სოციალურად შეჭირვებული ადამიანი მოატყუა და ზარალმა დიდი ოდენობა მხოლოდ ცალკეული დაზარალებულისათვის ერთობლივად მიყენებული, მცირე ან მნიშვნელოვანი ზიანის საერთო მოცულობით შეადგინა, დაისჯება ნაკლებად მძიმე დანაშაულისათვის. უფრო მეტიც, შესაძლებელია ეს უკანასკნელი უფრო მსუბუქად დაისაჯოს იმ პირთან შედარებითაც კი, რომელმაც ეკონომიკურად და ფინანსურად ფრიად შეძლებულ და მდიდარ ადამიანს თაღლითურად გამოსტყუა თუნდაც 151 ლარი, ანდა იმავე ღირებულების ნივთი და ამ ოდენობის თანხით აზარალა, ეს მაშინ, როდესაც სრულიად აშკარაა ჩადენილი ქმედებების სიმძიმესა და თვით დამნაშავე პიროვნებათა საშიშროებას შორის არსებული სერიოზული განსხვავება.

გარდა ამისა, დიდ პალატას მიაჩნია: როდესაც კანონმდებელი საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა ცნებების განმარტებისას შესაბამისი სისხლის-სამართლებრივი ნორმებით გათვალისწინებულ ძირითად შემადგენლობებში უთითებს სხვისი ნივთის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლებისა თუ მისაკუთრების მიზანზე, ძალიან მაღალი ალბათობითაა სავარაუდო, რომ ამ შემთხვევაში იგი ქმედების კვალიფიკაციისათვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას არ ანიჭებს იმ გარემოებას – ეს სხვისი ნივთი ერთ ადამიანს ეკუთვნის, თუ ორს ან მეტს. აქ მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ნივთზე (ფული, ქონება), რომელსაც ეუფლება და

ისაკუთრებს დამნაშავე, ამ უკანასკნელს არავითარი უფლება არ გააჩნია. ამიტომ განხილულ შემთხვევაში ერთიანი განზრახვითა და მიზნით ჩადენილი ქმედების დიდი ოდენობით კვალიფიკაციისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს დაუფლებული და მისაკუთრებული, თუ საამისოდ გამიზნული ნივთის (ფულის, ქონების) საერთო ღირებულებას და არა უშუალოდ ცალკეული, კონკრეტული დაზარალებულისათვის მიყენებული ზიანის მოცულობას. აქვე დიდი პალატა ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ასეთი კვალიფიკაცია დიდი ოდენობის ნიშნით შეეხება არა მხოლოდ თაღლითობას, არამედ საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ სხვა დანაშაულებსაც, როგორცაა ქურდობა, ძარცვა და სხვა, ხოლო დიდი ოდენობის ნიშნით კვალიფიკაცია, სრულიად ცხადია, რომ არ დაიშვება ისეთ შემთხვევებში, როდესაც სახეზეა ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი, მრავალი იგივეობრივი ან ერთგვაროვანი დანაშაულის აქტი, რომელიც ჩადენილია ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში ჩამოყალიბებული განზრახვისა და მიზნის საფუძველზე, რაც ვერ იქნება მიჩნეული ერთიან განზრახვად დანაშაულად და რეალურად გვევლინება როგორც დანაშაულთა რეალური ერთობლიობა, რადგან სამართლებრივად შეუძლებელია იგივეობრივ დანაშაულთა იდეალური ერთობლიობის არსებობა, გამომდინარე საქართველოს სსკ-ის მე-16 მუხლის პირველი ნაწილის შინაარსიდან.

ამრიგად, დიდი პალატა, ზემოაღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით დაასკვნის, რომ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ 2012 წლის 7 მაისს რ. კ-ს მსჯავრდების საქმეზე გამოტანილ განაჩენში წარმოდგენილი პოზიცია, რომლის მიხედვით, მსჯავრდებულის ქმედება დაკვალიფიცირებულია საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტითა და იმავე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით, როგორც თაღლითობა, ჩადენილი წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ და დიდი ოდენობით, მართალია, არ ეთანხმება ანალოგიურ საქმეებზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ წინათ დამკვიდრებულ სასამართლო პრაქტიკას, მაგრამ ამჟამინდელი საკანონმდებლო რეალობის გათვალისწინებითა და დასჯადობით პოლიტიკაში სამართლიანობის პრინციპის უზრუნველყოფის, აგრეთვე, საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლში მოცემული ნორმების ადეკვატური და სრულყოფილი ინტერპრეტაციის თვალსაზრისით, უნდა ჩაითვალოს უფრო სწორად და დასაბუთებულად. შესაბამისად, უნდა შეიცვალოს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს არსებული პრაქტიკა აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე ამ ახალი განმარტების მიხედვით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, დიდ პალატას მიაჩნია, რომ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2012 წლის 7 მაისის გამამტყუნებელი განაჩენი მსჯავრდებულ რ. კ-ს მიმართ როგორც ჩადენილი ქმედების კვალიფიკაციის, ისე სასჯელის ნაწილში არის კანონიერი, დასაბუთებული და სამართლიანი, რის გამოც იგი უნდა დარჩეს უცვლელად, ხოლო კასატორს ეთქვას უარი საჩივრის დაკმაყოფილებაზე.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

დიდმა პალატამ იხელმძღვანელა „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-16 მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის (2009 წლის 9 ოქტომბრის რედაქცია) 303-ე მუხლის მე-6 ნაწილით, იმავე კოდექსის 307-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტით და

და ა დ გ ი ნ ა:

მსჯავრდებულ რ. კ-ს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს უსაფუძვლოების გამო.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2012 წლის 7 მაისის განაჩენი მსჯავრდებულ რ. კ-ს მიმართ დარჩეს უცვლელად.

რ. კ-ე ცნობილ იქნეს დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტითა და იმავე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით, ხოლო სასჯელის სახედ და ზომად განესაზღვროს თავისუფლების აღკვეთა 7 (შვიდი) წლის ვადით. მასვე, საქართველოს სსკ-ის 42-ე მუხლის მე-5 ნაწილის თანახმად, დამატებითი სასჯელის სახით დაეკისროს ჯარიმა – 10 000 (ათი ათასი) ლარის ოდენობით.

მსჯავრდებულ რ. კ-ს მიმართ გამოყენებული აღკვეთის ღონისძიება – პატიმრობა გაუქმებულია.

მსჯავრდებულ რ. კ-ს სასჯელის მოხდის ვადის ათვლა დაეწყოს დაკავების დღიდან – 2011 წლის 16 თებერვლიდან.

საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ გაუქმდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 19 თებერვლის №12/1952 განჩინებით სს „...“ ... კავშირის (ს/წ ..) საბანკო №... GEL, ... USD და ... EUR ანგარიშზე დადებული ყადაღა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განაჩენი საბოლოოა და არ საჩივრდება.